

Opinnäytetyö (AMK)

Sairaanhoitaja

2021

Iran Eliassi, Sonja Engblom, Pinja Heiskanen

NUORET JA KANNABIS - MIKÄ JOHTAA KANNABIKSEN KÄYTTÖÖN

– Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö (AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sairaanhoidajakoulutus

2021 | 36 sivua

Iran Eliassi, Sonja Engblom, Pinja Heiskanen

NUORET JA KANNABIS - MIKÄ JOHTAA KANNABIKSEN KÄYTTÖÖN

-Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kannabis on yleisin käytössä oleva huume Suomessa ja sen suosio on noussut vuodesta 2010 lähtien. Kannabista käyttävät kaiken ikäiset, mutta näiden kymmenen vuoden aikana erityisesti nuorten keskuudessa sen suosio on kasvanut. Kannabiksen käyttäminen on sallittua Kanadassa ja Alankomaissa, kun taas Suomen laissa se on kiellettyä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mikä johtaa nuorten kannabiksen käyttöön. Tavoitteena oli lisätä vanhempien, kouluhenkilökunnan ja hoitohenkilöstön ymmärrystä ja tietoutta nuorten kannabiksen käytön syistä. Opinnäytetyö on toteutettu osana Niko-hanketta.

Tähän narratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen on koottu tietoa eri tietokannoista löytyneistä tutkimuksista. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla alleviivaten tutkimuskysymykseen vastaavat kohdat ja ryhmittelemällä saman aihealueen asiat allekkain yhdeksi kokonaisuudeksi. Tuloksia katsottiin vain luotettavista lähteistä ja sekä suomeksi että englanniksi kirjoitetuista artikkeleista.

Opinnäytetyön tulosten perusteella nuorten kannabiksen käyttöön johtavia reittejä ja syitä on useita. Käyttö johtui pääasiassa joko hyvinolontunteen havittelusta tai sosiaalisesta painostuksesta johtuen. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että sosiaaliset suhteet ja kaveripiiristä tuleva ryhmäpaine vaikuttavat merkittävimmin nuoren päätökseen kokeilla kannabista.

Asiasanat:

kannabis, nuoret, kannabiksen käyttö

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in Nursing

2021 | 36 pages

Iran Eliassi, Sonja Engblom, Pinja Heiskanen

YOUTH AND CANNABIS - WHAT LEADS TO THE USE OF CANNABIS

- Descriptive literature review

Cannabis is the most commonly used drug in Finland and it has risen in popularity since 2010. Cannabis is used by people of any age, but during these last ten years, it's popularity has risen especially among young people. Cannabis use is legal in Canada and the Netherlands while in Finnish law it is prohibited.

The purpose of the thesis was to determine what leads to the use of cannabis by young people. The aim was to increase the understanding and knowledge of parents, school staff and medical staff providers about the causes of cannabis use in young people. The thesis has been implemented as part of the Niko project.

Information from studies found in various databases has been compiled into this narrative literature review. The analysis of the data was carried out by means of data-based content analysis, underlining the points corresponding to the research question and grouping the issues of the same subject area into a single entity. The results were searched only from reliable sources and articles written in both Finnish and English.

Based on the results of the thesis, there are several routes and causes leading to the use of cannabis by young people. The use was mainly due to either seeking a good feeling or due to social pressure. As a conclusion, social relationships and group pressure coming from a circle of friends most significantly affect a young person's decision to try cannabis.

Keywords:

cannabis, youth, cannabis use

Sisältö

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN KANNABIKSEN KÄYTTÖ	6
2.1 Kannabis	6
2.2 Kannabiksen käytön yleisyys	7
2.3 Nuoruus	8
2.4 Käytön ennaltaehkäisy	9
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	11
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
5 TULOKSET	18
5.1 Sosiaalisten suhteiden vaikutus	19
5.2 Viihdekäyttö ja rentoutuminen	20
5.3 Käyttöä ohjaavat asenteet	20
5.4 Iän vaikutus	21
5.5 Mielenterveys	22
6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	24
7 POHDINTA	25
Lähteet	30

Kuviot

Kuvio 1. Kirjallisuushaun prosessi.

Kuvio 2. Katsaukseen valitut tutkimukset.

Kuvio 3. Kuvaus tutkimustuloksista.

1 JOHDANTO

Kannabis on päihde, jota saadaan Cannabis sativa -nimisestä hamppukasvista. Päihdyttävän vaikutuksen ensisijainen tekijä on delta-9-tetrahydrokannabinoli (THC). (Sairanen 2019.) Yleisin käyttötapa on polttaminen, jossa kannabista sekoitetaan tupakkaan tai sen käyttäminen erilaisilla piipuilla kuten vesipiipulla. (Mustonen ym. 2019.)

Kannabis on Suomen yleisin huume, jonka käyttö on yleistynyt nuorten keskuudessa. Väestön asenteet kannabiksen käyttöä tai sen kasvattamista kohtaan ovat muuttuneet sallivammiksi. (EHYT ry. 2021a.) Aikuisten on tärkeää keskustella nuoren kanssa kannabiksen riskeistä ja haitoista etenkin, jos epäily kasvaa ja uskoo nuoren käyttävän kannabista. Keskustelussa on tärkeää muistaa rauhallisuus sekä asiallisuus. (EHYT ry. 2021b.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkä takia nuoret käyttävät kannabista. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä vanhempien, kouluhenkilökunnan ja hoitohenkilöstön ymmärrystä ja tietoutta nuorten kannabiksen käytön syistä. Suurin osa nuorista ei uskalla keskustella vanhempiensa kanssa, koska vanhemmat sekä nuoret eivät näe tilannetta välttämättä samalla tavalla. Opinnäytetyö edesauttaa vanhempia kohtaamaan lapsensa oikein sekä lisää vanhempien tietoisuutta kannabiksen käytön syistä. Tavoitteena on myös lisätä nuorten tietoisuutta kannabiksen käytön haitoista, jotka kannustavat heitä tekemään parempia terveysvalintoja. Opinnäytetyö on toteutettu osana Niko –hanketta, jonka tarkoituksena on ehkäistä nuorten nikotiinin käyttöä.

2 NUORTEN KANNABIKSEN KÄYTTÖ

2.1 Kannabis

Kannabis eli hamppu sisältää noin sataa eri kannabinoidia, joista keskeisin on delta-9-tetrahydrokannabinoli (THC). Tämän lisäksi se sisältää monia muita psykoaktiivisia ainesosia, joista yksi on kannabidioli (CBD), joka ei suoranaisesti ole päihdyttävä aine. THC/CBD-suhde on merkittävin tekijä aineen päihdyttävyyden kannalta. Suomessa yleisimmin käytetty lajike on marihuana (60–75 prosenttia). Yleisin käyttötapa on polttaminen, jossa kannabista sekoitetaan tupakkaan tai sen käyttäminen erilaisilla piipuilla kuten vesipiipulla. (Mustonen ym. 2019.) Sen käyttö saattaa aiheuttaa muutoksia hengityselimistöön ja lisätä riskiä sairastua keuhkosairauksiin sekä joihinkin syöpiin. Kannabiksen savu sisältää enemmän karsinogeeniä verrattuna tupakkaan, sillä savutilavuuksien määrät ovat siinä suuremmat. (Talvitie 2016.)

Tutkimuksen mukaan yleisimmin kannabista ajaututtiin kokeilemaan sosiaalisten suhteiden kautta tuttujen ihmisten vaikutteista. Kynnystä madalsi, jos kokeilu tapahtui tutussa ilmapiirissä kokeneen käyttäjän mallia seuraamalla. Vaikutteita voi myös saada eri tietolähteistä, joten käytön aloitus voi tällöin tapahtua suunnitelmallisesti. Reitti kannabiksen kokeiluun saattaa syntyä muiden päihteiden kautta esimerkiksi alkoholi on usealle ensimmäinen päihde, josta käyttäjä voi helposti siirtyä kannabikseen. (Sojakka 2017.)

Kannabis on koukuttava aine, johon voi syntyä sekä psyykinen että fyysinen riippuvuus. Yleisimpiä vieroitusoireita ovat hermostuneisuus, hikoilu tai unettomuus. Jatkuva käyttö kehittää sietokykyä, jolloin tarvitsee entistä suurempia tai määrällisesti useampia annoksia saman vaikutuksen saavuttamiseen. (Sairanen 2019.) Kannabis voi käytön aikana lisätä sosiaalisuutta, tuottaa rentoutumisen tunnetta ja vähentää ahdistuneisuutta. Se voi kuitenkin aiheuttaa joillekin epätoivottuja vaikutuksia, joita voivat olla paniikki, ahdistus tai ohimenevä kognitiivinen häiriö. Pahimmillaan saattaa ilmetä

psykoosioireita. Nuorena aloitetun kannabiksen kokeilun tai käytön on havaittu olevan yhteydessä psykiatriisiin häiriöihin. Tämä yhteys on riippuvainen annoksesta ja erillään muusta päihteiden käytöstä. Tiedetään myös, että kannabiksesta psykoottisia oireita saaneet nuoret ovat alttiimpia sairastua psykoosisairauteen kuin ne, joilla ei ilmennyt psykoottisia oireita tai eivät ole kokeilleet kannabista. (Mustonen ym. 2019.)

Lääkkeenä kannabista voidaan käyttää esimerkiksi MS-taudin ja epilepsian oireiden hallintaan. Suomessa on kaksi laillistettua kannabispohjaista lääkevalmistetta Fimean valvonnan alla, Sativex suusumute ja Epidyolex oraaliliuos. (Pihlainen ym. 2020.) Fimea on myöntänyt luvan noin sadalle suomalaiselle käyttää näitä valmisteita (Sojakka 2017).

2.2 Kannabiksen käytön yleisyys

Kannabista kokeillaan usein ensimmäisen kerran nuorena, tapahtuen yleensä 15. ikävuoden jälkeen. Käyttö yleistyy 20. ikävuoden jälkeen ja Suomessa 25–34-vuotiaat käyttävät sitä yleisimmin. Tästä ikäluokasta jopa 40 prosenttia on kokeillut ainakin kerran kannabista ja sen käytön on huomattu yhä yleistyvän. Nuorempien (15–16-vuotiaat) osuus on noin kahdeksan prosenttia ja he ovat useimmiten poikia. Käytön yleisyys vaihtelee maakunnittain, Uudellamaalla kokeiluja on kaksinkertainen määrä verrattuna Etelä-Pohjanmaahan. (Kosola ym. 2018; Mustonen ym. 2019.)

Kokeilu ja käyttö on lisääntynyt huomattavasti Suomessa, sillä vuoden 1992 kyselyn mukaan vain 6 prosenttia vastasi kokeilleensa kannabista joskus. Vuonna 2014 tehdyssä huume-kyselystä tuli ilmi, että noin viides osa 15–69-vuotiaista oli kokeillut kannabista ainakin kerran. Tutkimuksen mukaan suurin osa käyttäjistä olivat alle 35-vuotiaita. Miehet käyttivät kannabista todennäköisemmin (2/3) kuin naiset (1/3). Naisista sitä käytti eniten ikäryhmä 15–24-vuotiaat (55 prosenttia), kun taas vastaavasti miehistä 25–34-vuotiaat (41 prosenttia).

(Hakkarainen & Karjalainen 2017.) Euroopassa tehdyn koulukyselyhankkeen mukaan noin 16 prosenttia 15-vuotiaista eurooppalaisista on kokeillut kannabista ainakin kerran elämänsä aikana (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2021).

2.3 Nuoruus

Nuorisolain mukaan kaikki alle 29-vuotiaat ovat nuoria (Nuorisolaki 1285/2016). Nuoruuden aikana tapahtuu suuria muutoksia fyysisessä, sosiaalisessa ja psykologisessa kehityksessä. Kavereiden merkitys kasvaa ja nuori alkaa viettää yhä enemmän aikaa heidän kanssaan. Itsensä vertailu muihin ja hyväksynnän hakeminen on tavallista tässä vaiheessa. (Knaappila ym. 2021.) Puberteetti eli murrosikä on 11-17 ikävuoden välille sijoittuva kehitysvaihe, jolloin nuori saavuttaa sukupuolikypsyyden (Murrosikä: Duodecim 2016). Murrosiässä gonadotropiinihormonin tuotanto lisääntyy, mikä käynnistää työllä estrogeeni- ja pojilla testosteroninerityksen. Fyysinen kehitys loppuu yleensä murrosiän päätyttyä, mutta psykoneurologiset ja psyykkiset muutokset jatkuvat suunnilleen 25. ikävuoteen asti. Tämän jälkeen pienet muutokset ovat kuitenkin mahdollisia. (Hermanson & Sajaniemi 2018; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.)

Nuoruus on aivojen kehitykselle tärkeä ajanjakso, jolloin esimerkiksi hippokampus ja manteliumake kasvavat. Ennen etuotsalohkoja kypsyvät erityisesti manteliumake ja mielihyvakeskus, mikä aiheuttaa nuoren riskikäyttäytymistä. Kehitysvaiheen aikana aivot ovat erityisen alttiita sitä vaarantaville, mutta myös suojaaville tekijöille. Nuori toimii yleensä ilman pitkällistä harkintaa, vasta 24–25-vuotias kykenee toimimaan järkevästi ja minimoimaan riskikäyttäytymisen. (Hermanson & Sajaniemi 2018.) Nuoruuteen kuuluu usein uusien asioiden kokeileminen, vanhemmista irtautuminen ja uusien rajojen hakeminen. Tästä syystä normaaliin nuoruuteen kuuluvan kokeilun ja varsinaisen ongelmakäyttäytymisen erottaminen toisistaan on välillä hankalaa. (Knaappila ym. 2021.)

Nuoren aivot ovat erityisen alttiita kannabiksen haitoille, koska keskushermosto on vielä kehitysvaiheessa. Varhain aloitetulla kannabiksen käytöllä on todettu olevan yhteys psykiatriin häiriöihin. Harvoin tapahtuvat kannabiskokeilut voivat aiheuttaa ongelmia oppimisen ja tarkkaavaisuuden kanssa. (Mustonen ym. 2019.) Tutkimuksen mukaan varhaisessa iässä kannabiksen käytön aloittanut nuori, joka käyttää kannabista säännöllisesti, alkaa helposti käyttämään myöhemmässä iässä muitakin päihteitä. Tämä lisää riskiä siihen, että nuori ei kykene käymään koulussa, jolloin hän saattaa lopettaa koulunkäynnin kesken. Tämän takia työllistyminen jatkossa voi vaikeutua. (Kannabiksen aiheuttamat terveyshaitat 2018; Hakkarainen 2014.)

2.4 Käytön ennaltaehkäisy

Kouluilla on tärkeä rooli tunnistaa nuoren kannabiksen käyttö varhaisessa vaiheessa. Ensimmäisiä käyttöön liittyviä asioita voivat olla esimerkiksi nuoren käyttäytymisen muuttuminen, suoriutuminen koulussa sekä fyysiset ja henkiset muutokset. Vanhempien osuus koulun lisäksi on myös merkittävä ehkäisevä tekijä. Tutkimusten perusteella on havaittu vanhemman ja nuoren välisen suhteen olevan yhteydessä mahdolliseen nuoren kannabiksen käyttöön. Esimerkiksi läheiset ja lämpimät välit, tietoisuus nuoren ystävyysuhteista, menoista sekä rahankäytöstä saattavat suojata ajautumasta kannabiksen kokeiluun ja käyttöön. Riippuvuuden ja kannabiksen käytön merkkien tunnistamiseksi vanhemmilla tulisi olla riittävästi tietoa ja ymmärrystä asiasta. Vanhempien tulisi myös tietää, kuinka toimia tilanteessa oikein, jos epäilee nuoren käyttävän kannabista. (Wong & Briggs 2016.)

Ehkäisevän päihdetyön ja terveystoimien tarkoituksena on viivästyttää päihdekokeiluja, päihteiden käytön aloittamista sekä näin ollen vähentää uusien käyttäjien määrää. Päihteiden käyttöä voidaan ehkäistä tehokkaasti hoitamalla lapsuuden mielenterveyshäiriöitä jo ajoissa sekä vanhempien vanhemmuustaitoja tukevilla interventioilla. (Haravuori & Raitasalo 2017.)

Suomessa hyödynnetään niin sanottua ympäristöstrategiaa eri oppilaitoksissa, jonka avulla koitetaan luoda nuorille matalariskinen ja turvallinen ympäristö. Nuorisoalan päihdetyö sisältää ongelmien ehkäisyn lisäksi nuoren sosiaalisten taitojen parantamisen, jossa annetaan valmius ja uskallus sanoa ei päihteille. Päihdeongelman varhainen tunnistaminen ja hoidon aloittaminen ajoissa on tärkeää, koska päihteettömyyden saavuttaminen on tällöin todennäköisempää sekä päihdekierre saadaan katkaistua ennen aikuisuuteen siirtymistä. (Arponen ym. 2020.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kirjallisuuskatsauksen avulla selvittää, mikä johtaa kannabiksen käyttöön nuorten keskuudessa. Tavoitteena oli lisätä vanhempien, kouluhenkilökunnan ja hoitohenkilöstön ymmärrystä ja tietoutta nuorten kannabiksen käytön syistä.

Opinnäytetyö on toteutettu osana Niko -hanketta. Tämä hanke on Lounais-Suomen Syöpäyhdistyksen ylläpitämä kehittämishanke, jonka tarkoituksena on edistää nuorten ja nuorten aikuisten terveyttä ehkäisemällä nikotiinituotteiden käyttöä. Nuoret oppivat helpoiten itse tekemällä, joten projektissa terveyden edistäminen tapahtuu yhdessä nuorten ja heidän lähiyhteisönsä kanssa. (Lounais-Suomen Syöpäyhdistys n.d.; Lounais-Suomen Syöpäyhdistys 2021.)

Opinnäytetyötä ohjaava tutkimuskysymys on:

1. Mikä johtaa kannabiksen käyttöön nuorten keskuudessa?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tutkia jo olemassa olevaa tietoa sekä sen pohjalta pyrkiä luomaan uutta teoriaa eli muodostaa kokonaiskuva aikaisemmasta tutkimuksesta (Salakari 2020). Sitä voidaan kuvailla yleiskatsaukseksi, jossa käytetyt aineistot ovat laajoja ilman tiukkoja sääntöjä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa narratiiviseen ja integroivaan, joista tähän aiheeseen sopi paremmin narratiivinen katsaus. (Salminen 2011.)

Narratiivinen katsaus jaetaan kolmeen toteuttamistapaan, joita ovat toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus. Toimituksellisessa käytetty aineisto on suppea, kommentoivan tavan on tarkoitus olla keskustelua herättävä ja yleiskatsaus tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia johdonmukaisesti. (Salakari 2020.) Tämän perusteella tässä toimi parhaiten yleiskatsaus.

Opinnäytetyön artikkeleiden haussa käytetyt tietokannat olivat Cinahl, Google Scholar, pubMED ja Medic. Tiedonhaku toteutettiin tietokannoista hakusanoilla cannabis ja nuoret, cannabis and youth, cannabis and young people, what triggers cannabis use, cannabis use factors youth, kannabiksen käytön syyt, nuoruuden määritelmä. Tutkimusta rajattiin niin, että etsittiin viiden vuoden sisällä tehtyjä tutkimuksia nuorista. Tutkimusta jouduttiin laajentamaan lopulta kymmeneen vuoteen siitä syystä, että viiden vuoden tutkimuksia oli todella vähän.

Tämän opinnäytetyön sisällönanalyysi toteutettiin aineistolähtöisesti. Tutkimussuunnitelmaa tehdessä tulee päättää, mikä merkitys teorialla on kyseissä tutkimuksessa. Vaihtoehtoina ovat teorialähtöinen, teoriasidonnainen tai aineistolähtöinen analyysitapa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä pääpaino on aineistossa eli esimerkiksi analyysiyksiköt eivät ole määritelty ennalta sekä tutkimusteoria pohjautuu lähtökohtaisesti aineistoon. Siinä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, pyritään tuomaan esille tutkimuksen

taustat sekä refleктоimaan omia tekojaan. Tämä vaatii erityistä tarkkuutta pysyä rajatun aiheen sisällä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Opinnäytetyön aikana koko aineistoa käytiin läpi aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi toteutettiin perehtymällä ensin valittuun tutkimusmateriaaliin tutkimuskysymyksen perusteella. Tutkimukseen soveltuva materiaali alleviivattiin, jotta sitä saatiin tiivistettyä ja luomaan hajanaisesta tiedosta selkeää. Tämän jälkeen löydettyjä tuloksia tulkittiin ja muutettiin ymmärrettäväksi sekä selvitettiin keskeiset tekijät ja niiden väliset suhteet.

Asioiden luokittelussa ja samojen tekijöiden yhdistämisessä käytettiin avuksi värejä. Kaikki luokat kuvaavat syitä nuorten kannabiksen käytön taustalla. Punainen väri vastasi sosiaalisten suhteiden tekijöihin, kun taas vihreä kuvasi nuorten ajatuksia kannabiksen vaarallisuudesta muihin päihteisiin verrattuna. Keltainen väri viittasi viihdekäyttöön, rentoutumiseen tai juhlimiseen. Liila väri merkitsi motiivina mielenterveysongelmia, tumman vihreä kansainvälisiä eroja kannabiksen käytössä. Loput kategoriat olivat terveysongelmien hoito, iän merkitys sekä kulttuuristen kokemusten syventyminen.

Alla olevassa kuviossa (kuvio 1.) on esitetty hakuprosessi vaihe vaiheelta. Haku kokonaisuudessaan oli (n= 1390). Erilaisia tietokantoja ja hakusanoja käytettiin. Rajaukset helpottivat tulosten löytämistä. Otsikoiden perusteella valitut tutkimukset (n= 170) ja tiivistelmän perusteella valitut (n= 80). Tutkimuskysymys rajasi lopulliset tutkimukset (n=12). Tässä opinnäytetyössä on myös listattu (kuvio 2.) kaikki tuloksissa käytetyt tutkimukset. Viimeisessä kuviossa (kuvio 3.) on kuvattu tutkimuksista löydettyt pääkohdat tuloksista.

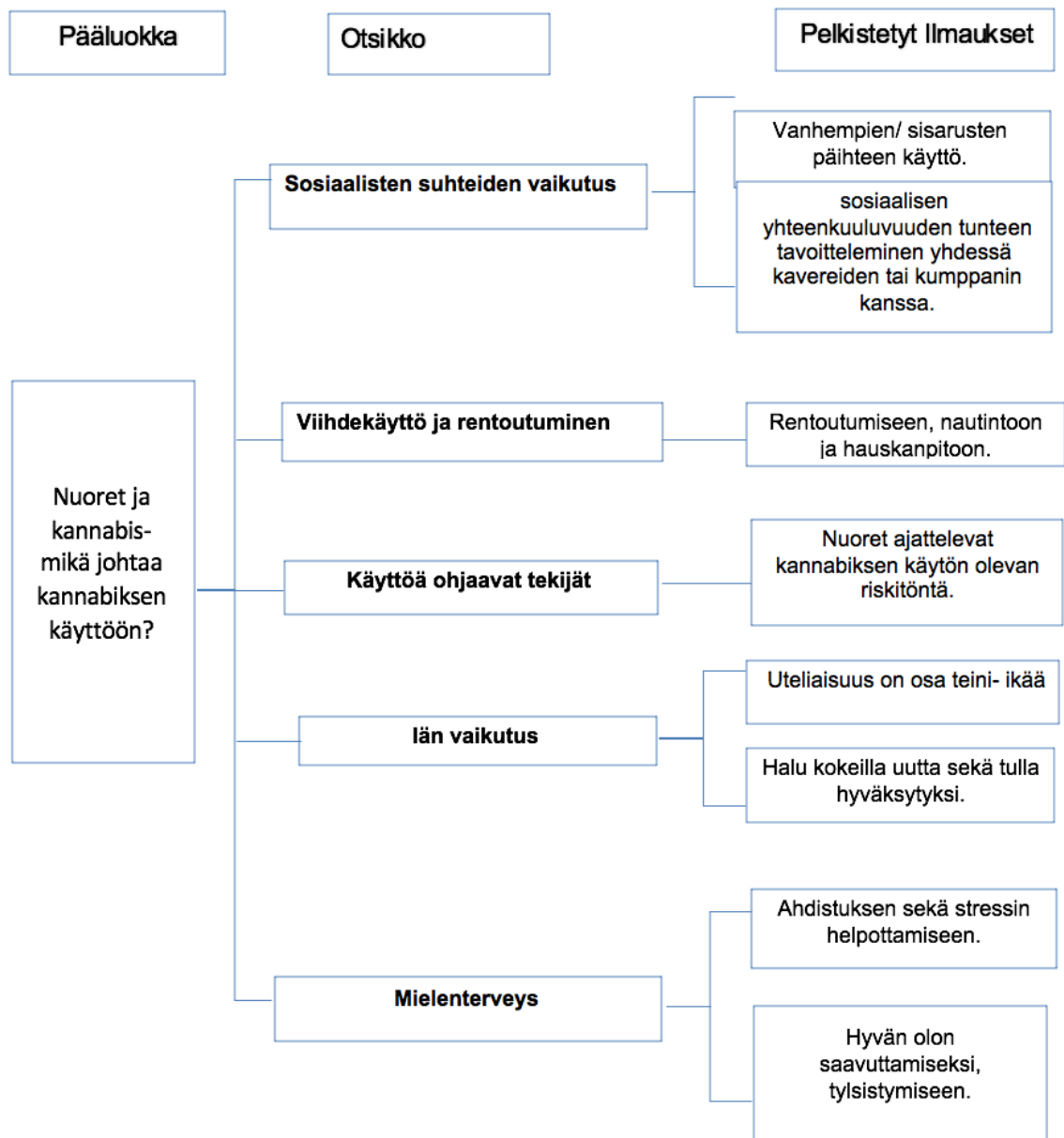
Tietokannat	☐ Cinahl ☐ Google Scholar ☐ Pubmed ☐ Medic
Hakusanat	☐ Cannabis and youth ☐ Kannabiksen käytön syyt, Nuoruuden määritelmä. ☐ Cannabis and young people ☐ What triggers cannabis use ☐ Cannabis use factors youth ☐ Kannabiksen käytön syyt, Nuoruuden määritelmä.
Sisäänottokriteerit	☐ Julkaisuvuosi 2011-2021 ☐ Suomenkieliset/englanninkieliset tutkimukset ☐ Tulokset vastaavat tutkimuskysymystä ☐ Nuoret
Poissulkukriteerit	☐ Yli 10 vuotta vanhat tutkimukset ☐ Tutkimukset, jotka ovat muulla kielellä kuin Suomi tai englanti. ☐ Tutkimukset, jotka eivät vastaa tutkimuskysymystä. ☐ Lapset, aikuiset ja vanhukset
Hakukokonaisuudessaan	1390
Otsikoiden perusteella valitut	170
Tiivistelmän perusteella valitut	80
Valitut tutkimukset	12

Kuvio 1. Kirjallisuushaun prosessi.

Tutkimuksen tekijät ja julkaisuvuosi	Tutkimuksen nimi	Keskeiset tulokset
Glodosky, NC.; Cutler, C. 2020	Motives Matter: Cannabis use motives moderate the associations between stress and negative affect.	Nuoret käyttävät kannabista stressistä selviytymiseen.
Pol, P.V.D.; Liebrechts, N.; Graaf, R.D.; Korf, D.J.; Brink, W,V,D.; Laar, M,V. 2013	Predicting the transition from frequent cannabis use to cannabis dependence: a three- year prospective study.	Yllättävät elämäntilanteet sekä taloudelliset tilanteet altistavat nuoria kannabiksen käyttöön.
Kolliakou, A.; Ismail, K.; Atakan, Z. 2012	Why do psychotic use cannabis? Case seires	Psykoosipotilaiden yleisin kannabiksen käytön motiivina on hyvän olon saavuttaminen sekä masennusoireiden takia.
Feingold, D.; Weinstein, A. 2021	Cannabis and depressio	Tutkimuksessa selviää, että nuorten kannabiksen käyttö altistaa masennukselle mutta suurempi todennäköisyys tutkimusten perusteella on, että kannabis aiheuttaa masennusta ja masennuksella on suurempi riski nuoren sekaantua kannabiksen käyttöön.
Karjalainen, K.; Hakkarainen, P.; Raitasalo, K. 2019.	Nuorten huumeiden käyttö	Nuoret ajattelevat, että kannabiksen käyttö on riskitöntä eikä siitä ole haittaa heille, kun käyttävät.
Goldstein, AL.; Shifrin, A.; Katz, J L.; Ilu, LK.; Kofler, D. 2021	Exploring the relationship between ADHD symptoms and daily cannabis consequences in emerging adulthood: The role of	Tutkimustuloksessa selviää, että kannabiksen käyttö oli korkeampi niiden nuorten kohdalla, joilla on ADHD.

	cannabis motives	
Talvitie, M. 2016.	Nuorten kokemuksia kannabiksen käytöstä.	Yhteenkuuluvuuden tunne, hauskanpito, kaverijoukkoon kuuluminen, tylsistymisen vähentyminen, huonon olon pois saaminen.
Sarre, K. 2018.	15–16-vuotiaiden nuorten alkoholinkäytön ja tupakoinnin yhteys vuosina 2002–2003 17–18-vuotiaiden nuorten hasiksen käyttöön vuosina 2004–2005	Tupakoinnin ja alkoholinkäytön huomattiin olevan yhteys kannabiksen kokeiluun.
Kosola, S.; Niemelä, E.; Niemelä, S. 2018	Päihdekokeilut – normaalia nuoruutta vai alkava häiriö?	Nuori ottaa mallia perhesuhteista.
Mustonen A.; Miettunen, J; Laine, P.; Niemelä, S,;. 2019.	Nuorten kannabiksen, aivojen kehitys ja psykiatriset häiriöt.	Tutkimuksen perusteella nuorten mielestä kannabiksen polttaminen on riskitöntä.
Hakkarainen, P.; Karjalainen, K. 2017	Pilvee, pilvee. Kannabiksen käyttötavat, käyttäjät ja poliittiset mielipiteet.	Käyttöä pidettiin turvallisena ja vaarattomana päihteenä alkoholiin verrattuna.
Hathaway, A.; Mostaghim, A.; Kolar, K.; Erickson, PG.; Osborne, G. 2016.	A nuanced view of normalisation: Attitudes of cannabis non-users in a study of undergraduate students at three Canadian universities.	Kanadalaisen tutkimuksen perusteella on todettu, että väestön asenteet kannabista kohtaan on vähentynyt.

Kuvio 2. Katsaukseen valitut tutkimukset.

Kuvio 3. Kuvaus tutkimustuloksista.

5 TULOKSET

Syitä nuorten kannabiksen käytölle on useita. Nuoret kokevat sen tuovan helpotusta mielenterveysongelmiin, sosiaalisiin tilanteisiin ja arjesta selviytymiseen. Uteliaisuus ja ryhmäpaine johtavat usein kokeiluun, sillä nuoret haluavat kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Uusiin ihmisiin tutustuminen helpottuu sekä keskustelut muuttuvat luontevimmiksi käytön aikana. Monet käyttävät kannabista satunnaisesti juhlimisen yhteydessä. Nuoret myös ajattelevat kannabiksen käytön olevan vähemmän haitallista alkoholiin verrattuna, koska se ei aiheuta samanlaista krapulatilaa kuin alkoholi. (Talvitie 2016.) Äkilliset elämänmuutokset sekä taloudelliset tilanteet olivat myös syitä, miksi nuoret sekaantuvat kannabikseen (van der Pol ym. 2013). Kannabiksen terveyshaittoja ei tunnisteta, jonka vuoksi nuoret kokevat, että kannabikseen ei jäisi koukkuun (Talvitie 2016).

Vanhempien työttömyys voi näkyä negatiivisella tavalla nuoren elämässä sekä lisätä riskiä siihen, että nuori sekaantuu päihteisiin. Kuten tutkimuksessa ilmeni, nuoret, joiden vanhemmat ovat matalasti koulutettuja tai työttömiä, käyttävät enemmän päihteitä. Lisäksi myös niillä nuorilla, joiden vanhemmilla on mielenterveysongelmia, oli suurempi geneettinen alttius päihteille. (Knaappila ym. 2021.)

Sarren (2018) tutkimuksessa on kuvattu porttiteorian vaikutusta nuoren huumeiden käyttöön. Tässä tutkimuksessa on todettu, että laillista päihdettä käyttävä siirtyy todennäköisemmin käyttämään laitonta päihdettä, kuin kokonaan päihteetön nuori. Tupakointi 15–16-vuotiaana lisäsi huomattavasti riskiä käyttää myöhemmässä iässä (17–18-vuotiaana) kannabista. Humalanhakuisen juomisen todettiin myös olevan yhteydessä myöhemmin tapahtuvaan kannabiksen käyttöön. Ryhmät “usein tupakoivat ja harvoin alkoholia käyttävät nuoret” sekä “usein alkoholia ja harvoin tupakoivat nuoret” osoittivat tutkimuksen vakioimattomassa sekä vakioudussa mallissa riskiä myöhempään kannabiksen käyttöön. (Sarre 2018.) Tutkimuksen mukaan täysi-ikäisen nuoren oli helppo

hankkia kannabista Suomessa (53 prosenttia vastanneista), mutta alaikäisistä yli puolet (56 prosenttia vastanneista) koki tämän haastavaksi tai lähes mahdottomaksi (Arponen ym. 2020).

Lääkkeellistä kannabiksen käyttöä esiintyi nuorten keskuudessa, jolloin käytön motiivina oli yleisen huonon olon ja erilaisten sairauksien hoito. Sitä käytettiin unettomuuden sekä erilaisten kiputilojen helpottamiseksi korvaten uni- tai voimakkaat opioidipohjaiset lääkkeet. Valtaosalla ei kuitenkaan ollut diagnoosia eikä hoitosuhdetta liittyen lääketieteelliseen kannabiksen käyttöön. (Talvitie 2016.)

5.1 Sosiaalisten suhteiden vaikutus

Motiivina kannabiksen käyttöön oli sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteen tavoitteleminen yhdessä kavereiden tai kumppanin kanssa. Yhteiset kokemukset syvensivät kaverisuhteita, mikä ilmeni yleensä hauskanpitoa ja hyväntuulisena seurusteluna. Kannabiksen käyttäminen saattoi olla joissain kaveripiireissä ainut tapa viettää aikaa yhdessä. Kaverijoukkoon kuulumisen oli sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kokemista. Nuori haki samankaltaisuuden tunnetta tai käytti kannabista vain muiden kaveriporukassa olevien takia. Kumppanin kanssa samanlaisen kokemuksen jakaminen oli syy kannabiksen käytölle esimerkiksi kotona tai ulkona järven rannalla aikaa viettäen. Kannabiksen käytön syynä sosiaalisissa tilanteissa oli vuorovaikutustaitojen parantuminen, mikä lisäsi keskustelutaitojen luontevuutta, toisten ihmisten huomioon ottamista sekä ihmisten tulkitsemista uudella tavalla. (Talvitie 2016.)

Suojaavia tekijöitä kannabiksen kokeilulta olivat läheiset suhteet vanhempiin, vanhempien kielteinen suhtautuminen nuorten päihteiden käyttöön sekä avoimuus perheen kesken. Nuori ottaa usein mallia omien vanhempiensa tai sisarustensa päihteiden käytöstä. (Kosola ym. 2018.) Vanhempien matala tulotaso ja koulutusaste sekä työttömyys ja yksinhuoltajuus ovat yhteydessä nuoren kannabiksen toistuvampaan käyttöön (Knaappila ym. 2020). Myös

perhemuotona muu kuin ydinperhe lisäsi riskiä kannabiksen käytön aloittamiseen myöhemmin, koska se voi vaikuttaa perheen vuorovaikutustaitoihin ja tiivyyteen. Tämä saattaa lisätä perheen ulkopuolisten tekijöiden korostuneisuutta ja nuori todennäköisemmin hyväksyy kaveripiirinsä arvot. (Sarre 2018.)

5.2 Viihdekäyttö ja rentoutuminen

Kannabiksen käyttö näkyi viihdetapahtumien kokemisen korostamisena musiikkikonserteissa tai festivaaleilla, mutta myös tavallisemmissa paikoissa, kuten juhlissa tai ravintolailtana. Sen käytöllä haettiin samankaltaista päihtymistilaa kuin alkoholilla, mutta sen odotettiin tuovan erilaisia vaikutuksia. Näiden kahden yhteiskäyttöä ilmeni nuorten keskuudessa. Arjen tylsyyden vähentäminen sai nuoret käyttämään kannabista, sillä se auttoi löytämään virikkeitä ja ratkaisuja arkisiin ongelmiin. Sen koettiin vähentävän elämän harmauden tuntua lisäämällä energisyyttä ja tekemällä arjesta juhlaa. Nuori koki kannabiksen käytön lisäävän toiminnallisuutta arjessa sekä järjestelmällisyyden paranevan. (Talvitie 2016.)

Nuori tavoitteli kannabiksen käytöllä hyvän olon eli euforian tunnetta, joka koetaan rentoutumisena, nautintona ja hauskanpitoa. Arkiset asiat, kuten musiikin kuuntelu tai elokuvan katsominen tuntuivat voimakkaammin kannabiksen käytön yhteydessä. Onnellisuus ja positiivisuus korostui kannabiksen käytön seurauksena sekä herkän ihmisen nautinnon kokemus oli voimakkaampi kuin muiden käyttäjien. Osa käyttäjistä koki seksuaalisuuden voimistuvan, seksin parantuvan ja irtosuhteiden kynnyksen madaltuvan käytön aikana. (Talvitie 2016.)

5.3 Käyttöä ohjaavat asenteet

Tutkimuksen mukaan lähes puolet nuorista oli sitä mieltä, että kannabiksen polttaminen on riskitöntä tai vähäriskistä (Mustonen ym. 2019). Sitä pidetään joidenkin tieteellisten arvioiden mukaan jopa alkoholia vaarattomampana

päihteenä (Hakkarainen & Karjalainen 2017). Kannabista pidettiin turvallisena, miedoimpana saatavilla olevana päihteenä. Nuoret ajattelivat kannabiksen olevan parempi vaihtoehto kuin runsas alkoholinkäyttö. Tätä uskomusta tuki kokemus, jossa kaveri oli menehtynyt alkoholin haittojen seurauksena. Cannabis nähtiin hyvänä vaihtoehtona alkoholille, sillä sen koettiin tuovan vähemmän fyysistä ja henkistä pahaa oloa. Kavereiden onnistunut kannabiksen käyttö myös rohkaisi ja tuki omaa käyttöä. (Talvitie 2016.) Monet nuoret ajattelivat, että kannabiksen käytöllä ei ole suurta terveydellistä riskiä satunnaisesti käytettynä. Terveydelliset riskit koettiin myös pienemmiksi nuorten mielestä, vaikka kannabiksen käyttö oli säännöllistä. (Karjalainen ym. 2019.)

Kanadalaistutkimuksen perusteella on saatu tietoa, että koko väestön asenteet kannabista kohtaan ovat lieventyneet ankarasta tuomitsemisesta nykyiseen suvaitsevaisuuteen, jos kyseessä oleva kannabiksen käyttäjä on tuttu henkilö. Kulttuuriset asenteet ovat muokkautuneet enemmän sallivimmiksi, jonka vuoksi käyttäminen voi tapahtua julkisemmalla paikalla. Cannabis näyttäisi olevan levinnyt laaja-alaisesti ja on niin tavallista nuorten keskuudessa, että sitä pidetään lähes mitättömänä asiana. (Hathaway et al. 2016.)

5.4 Iän vaikutus

Nuoret ovat uteliaita ja uteliaisuus on osa teini-ikää. Nuoret haluavat tulla hyväksytyiksi ystäväpiirissään, jonka vuoksi yhden osapuolen kannabiksen käyttö voi herättää muissa ajatuksen, että heidänkin tulisi käyttää. Tämä on yleensä syy, miksi nuoret sekaantuvat huumeisiin, koska haluavat kokea uutta sekä tulla myös hyväksytyiksi. (Lohmann 2021.)

Kahden nuorimman (15–24-vuotiaat ja 25–34-vuotiaat) ikäryhmän todennäköisyys kokeilla tai käyttää kannabista oli moninkertainen verrattuna iäkkäimpään ikäryhmään (45–69-vuotiaat). Kuitenkaan tällä ei ollut merkitystä siihen, oliko nuori opiskelija vai ei. Tyypillinen käyttäjä on kaupungissa asuva nuorimies, joka polttaa tuttunsa tarjoamaa, usein kotona kasvatettua, kannabista.

Se on satunnaista juhlamiseen ja humalanhakuiseen juomiseen liittyvää viihdekäyttöä. (Karjalainen ym. 2016.)

5.5 Mielenterveys

Nuoren kannabiksen käytön syinä olivat stressin sekä esimerkiksi tuskasta tai sydänsuruista johtuva ahdistuksen helpottaminen. Sillä korvattiin ahdistuksen hoitoon määrättyjä lääkkeitä esimerkiksi bentsodiatsepiineja. Nuoruuden loppuvaiheessa ilmenevät ongelmat koulussa tai kotona sekä traumaattiset kokemukset olivat myös yhteydessä kannabiksen käyttöön. Kyseisessä ikävaiheessa oltiin erityisen alttiita stressille, jolloin pakokeinoja haettiin kannabiksesta. (Talvitie 2016.) Stressi voi johtaa masennukseen sekä ahdistukseen. Yksi kannabiksen käytön motiivi nuorilla on stressistä selviytyminen. (Glodosky & Cuttler 2020.)

Kannabiksesta haettiin apua masennustilojen hoitoon ja jotkut kokivat sen jopa ehkäisevän itsemurhan tekemistä. Erityisesti maaseudulla yksinäisyyden tunne helpottui kannabiksen käytön myötä. (Talvitie 2016.) On myös tutkittu, että masennuksesta kärsivillä nuorilla on suurempi riski sekaantua kannabiksen käyttöön (Feingold & Weinstein 2021). Suurin osa psykoosipotilaista käyttää kannabista hyvän olon saavuttamiseksi, tylsistymiseen tai masennusoireiden takia (Kolliakou et al. 2012).

Goldstein ym. (2021) tutkimuksessa tutkittiin, miten aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriön (ADHD) oireet vaikuttivat kannabiksen käyttöön lisääntyvästi. Tutkimukseen osallistui 62 aikuista, jotka olivat iältään 19–25-vuotiaita, 60 prosenttia osallistujista olivat miehiä. Osallistujat käyttivät kannabista säännöllisesti, kahdesti tai useamman kerran päivässä viimeisen kahden viikon aikana. Seulonta suoritettiin siten, että kuuden kuukauden aikana raportoitiin 14 päivän välein kannabiksen käytöstä, seurauksista ja sen käyttöön johtavista tekijöistä. Tutkimustulokset osoittavat, että ADHD altistaa nuoria kannabiksen käyttöön. Tuloksista ilmeni, että 14 vuorokauden aikana

kannabiksen seuraamukset olivat korkeammat niiden osallistujien keskuudessa, joiden kohdalla ADHD oireet olivat merkittävämmät. Niinä päivinä, joina osallistujat käyttivät kannabista tylsyyttään tai nukkumistarkoituksiin, kannabiksen seuraamukset olivat korkeammat. (Goldstein ym. 2021.)

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sovellettiin tieteellisen tutkimuksen kriteereiden mukaisesti. Tutkimusryhmässä kaikkien jäsenten oikeudet, vastuut ja velvollisuudet jaettiin kaikkien hyväksymällä tavalla ja tutkimuksen edetessä niitä vielä tarkennettiin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Plagiointi on kiellettyä ja tarkoittaa, että toisen työtä kopioidaan ja annetaan väärää kuvaa tekijästä. Jos lähdeviitettä ei merkitä, ei nähdä tekstin alkuperäistä tekijää. Opinnäytetyötä tehtäessä käytetään paljon eri tutkimuksia. Silloin on tärkeää tiedostaa, että tekstiä muutettaessa omiksi sanoiksi, tiedon on pysyttävä samana. (Helsingin yliopisto 2021.)

Tässä opinnäytetyössä on noudatettu rehellisyyttä ja tarkkuutta virallisten tiedeyhteisön toimintatapojen mukaisesti. Opinnäytetyössä on käytetty vain ajantasaisia ja luotettavia lähteitä. Lähteet on merkitty aina oikein lähdeluetteloon ja tekstiviittauksiin, jotta tiedon alkuperä on tarkistettavissa. Muiden tutkijoiden tutkimustuloksia on kunnioitettu ja huomioitu asianmukaisella tavalla eikä niitä olla esitetty omana. Tuloksia ei raportoitu harhaanjohtavasti ja vastuullisen tiedeviestinnän käytännöt huomioitiin.

Kerätty aineisto tallennetaan muiden tutkijoiden saataville, jotta tieteen avoimuus ja kriittinen arviointi toteutuivat. Tämä vähentää tarpeettomien ja liian samankaltaisten tutkimusten tekemistä ja aineistojen kokoamista. Uutta aineistoa kerätessä tulee aina ensin selvittää, onko tutkimukseen sopivia aineistoja jo olemassa. Opinnäytetyön luotettavuutta lisäsi se, että kolme tekijää oli lukemassa artikkeleita ja valitsemassa tutkimuskysymykseen vastaavia tutkimuksia sekä keskustelemassa niiden sisällöstä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009.) Opinnäytetyön ja kehittämisprosessin aikana noudatettiin tutkimuseettisiä käytänteitä sekä toimittiin lakien ja säädösten mukaisesti (Arene 2020).

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ja tutkia, mikä johtaa nuorten kannabiksen käyttöön. Tavoitteena oli lisätä vanhempien, kouluhenkilökunnan ja hoitohenkilöstön ymmärrystä ja tietoutta nuorten kannabiksen käytön syistä. Tiedon avulla he voivat puuttua asiaan varhaisemmassa vaiheessa ja näin ollen ehkäistä käyttöä tehokkaammin. Tutkimuskysymykseksi valikoitui yksinkertainen ja selkeästi rajattu: "Mikä johtaa kannabiksen käyttöön nuorten keskuudessa?". Opinnäytetyön aihe saatiin toimeksiantajalta ja se on toteutettu osana Niko-hanketta.

Johtopäätöksinä voidaan todeta nuorten ajattelevan kannabiksen olevan turvallisin ja riskittömin päihde. Sosiaaliset suhteet ja kaveripiiristä tuleva ryhmäpaine vaikuttavat lähes merkittävimmin nuoren päätökseen kokeilla kannabista. Alkoholin käytön seurauksena tulevaa krapulatilaa pyrittiin välttämään käyttämällä enemmän kannabista. Tämän vuoksi nuori saattaa ajatella, että kannabis on vähemmän haitallista kuin alkoholi. (Talvitie 2016; Mustonen ym. 2019.) Ulkomailla, esimerkiksi Kanadassa kannabiksen käyttö on vapaampaa, sillä se on siellä laillistettua (Hathaway et al. 2016). Tämän vuoksi julkisesti tapahtuva kannabiksen käyttäminen on yleisempää siellä kuin Suomessa.

Tuloksista ilmeni sosiaalisten suhteiden vaikutuksen olevan nuorten kannabiksen käyttöön merkittävä. Pääasiana esiin nousi käyttäminen yhdessä kavereiden kanssa, mikä lisäsi yhteenkuuluvuuden ja samankaltaisuuden tunnetta. Ryhmäpaineen (Talvitie 2016) lisäksi vanhempien ja sisarusten kannabiksen käyttö kasvatti nuoren riskiä entisestään (Kosola ym. 2018). Kannabiksen huomattiin helpottavan sosiaalista kanssakäymistä parantamalla keskustelutaitoja (Talvitie 2016), joten siksi sitä käytettiin usein yhdessä muiden ihmisten kanssa. Tästä voidaan päätellä nuorten hakevan hyväksyntää hyvien keskusteluiden kautta muilta ja haluavan olla pidettyjä toisten ihmisten silmissä.

Motiivina kannabiksen käytölle oli viihdekäyttö esimerkiksi konserteissa tai erilaisissa juhlissa. Kannabiksella haluttiin saada kokemuksista mielekkäämpiä ja tehdyt asiat tuntuivat voimakkaammin kuin ilman päihtymistilaa. Käytön takana oli myös rentoutumisen sekä hyvän olon eli euforian tavoittelemineen. Kannabiksen käyttö voimisti osalla nuorista seksuaalisuutta. (Talvitie 2016.)

Kannabista pidettiin nuorten keskuudessa melko riskittömänä päihteenä. Talvitien (2016) tutkielman mukaan sitä pidettiin jopa turvallisena vaihtoehtona verrattaessa runsaaseen alkoholin käyttöön, sillä siitä aiheutuu vähemmän pahaa oloa (Talvitie 2016). Karjalaisen ym. (2019) tutkimuksen mukaan nuoret eivät kokeneet kannabiksen käytöstä aiheutuvia riskejä isoiksi oli käyttö sitten satunnaista tai säännöllistä. Yllättäen kannabiksen kokeilu ja satunnainen käyttö oli kuitenkin yleistynyt myös niillä nuorilla, jotka kokivat säännöllisen käytön aiheuttavan suuria terveydellisiä haittoja (Karjalainen ym. 2019.) Kanadalaistutkimuksen mukaan kannabiksen käyttäjien ankara tuomitseminen oli lieventynyt nykyiseen suvaitsevaisuuteen. Sitä pidettiin lähes mitättömänä asiana nuorten piireissä ja asenteiden muututtua sallivammiksi, sitä käytetään yhä enemmän julkisesti. (Hathaway et al. 2016.)

Porttiteorian vaikutusta kannabiksen käytön aloituksen syynä on tutkittu. Sarren (2018) tutkimuksesta ilmeni, että laillista päihdettä, kuten tupakkaa ja alkoholia käyttävät nuoret, olivat alttiimpia kokeilemaan kannabista (Sarre 2018). Myös vanhempien päihdetaustalla ja mielenterveysongelmilla on Knaappilan (2016) tutkimuksen mukaan ilmennyt olevan lisäävä riski kannabiskokeiluille (Knaappila 2016).

Selviytymistä stressistä (Glodosky & Cuttler 2020) ja sydänsuruista (Talvitie 2016) pidettiin motiivina kannabiksen käytön aloittamiselle. Sitä käytettiin ahdistuksen, yksinäisyyden ja erilaisten masennustilojen hoidon (Talvitie 2016) lisäksi myös nukkumisen helpottamiseen ADHD –potilaiden keskuudessa (Goldstein ym. 2021). Osa nuorista käytti kannabista korvatakseen reseptilääkkeitä muun muassa bentsodiatsepiineja (Talvitie 2016). Useat

psykoosipotilaat käyttävät kannabista esimerkiksi hyvän olon tunteen saavuttamiseksi (Kolliakou et al. 2012), vaikka kannabiksen tiedetään itsessään aiheuttavan psykoosioireita.

Nuoren kehityksessä tapahtuu muutoksia fyysisessä, sosiaalisessa ja psyykkisessä muodossa. Kavereiden merkitys ja hyväksynnän hakeminen muilta korostuu. (Knaappila ym. 2021.) Nuoruus sisältää uusien asioiden kokeilemista ja itsenäistymistä vanhemmista (Knaappila ym. 2021), joka selittää osaltaan kannabiskokeilujen sijoittuvan useimmiten juuri tähän ikäkauteen.

Tutkimuksiin viitaten voidaan olettaa, että vanhemmat tarvitsevat vielä lisää tietoa, miten tunnistaa kannabiksen käytön aiheuttamia muutoksia nuoressa. Välttämättä nuoren käytöksessä ei tapahdu kovin suuria muutoksia, joten käyttöä ei joissain tapauksissa osaa edes epäillä. Vanhempien lisäksi opettajalla on merkittävä rooli nuoren elämässä, sillä hän näkee nuoren käyttäytymistä koulussa päivittäin ja oppii tuntemaan tämän luonteenpiirteitä. Näin ollen opettaja saattaa huomata nuoren käyttäytymisen muuttumisen jo varhaisessa vaiheessa. Nuori saattaa myös jättää menemättä kouluun, jolloin opettajalla on velvollisuus ilmoittaa tästä nuoren huoltajalle. Asia tulisi selvittää perinpohjaisesti, vaikka näkyviä merkkejä nuoren kannabiksen käyttämisestä ei olisikaan.

Peruskouluikäisten nuorten olisi hyvä omata tarpeeksi yleistä tietoa kannabiksesta. He eivät välttämättä ymmärrä kannabiksen haittoja pitkällä aikavälillä ja heitä ei välttämättä kiinnosta kannabiksen lyhytaikaiset haittavaikutukset. Tutkimuksista päätellen voidaan olettaa, että nuorten ensimmäiset huumeokeilut tapahtuvat kannabiksella. Tämän tiedon perusteella nuorille voisi järjestää koulussa enemmän luentoja kannabiksesta ja sen aiheuttamista lyhyt- ja pitkäaikaisista haittavaikutuksista esimerkiksi kouluterveydenhoitajan pitämänä. Tuloksista ilmeten myös muilla päihteillä, kuten alkoholilla ja tupakalla on riskiä kohottava vaikutus kannabiksen käytölle, joten näistä olisi myös hyvä valistaa nuoria säännöllisesti peruskouluikästä lähtien. Edellä mainittujen lisäksi myös lasten- ja nuorisokodin työntekijät, nuorten

mielenterveysyksikössä työskentelevät sekä nuorten harrastusten ohjaajat hyötyvät lisäkoulutuksista ja -informaatiosta liittyen aiheeseen.

Tutkimustulosten perusteella voidaan ehdottaa lisätutkimusten tekemistä perhetaustoista ja niiden mahdollisista vaikutuksista nuorten kannabiksen käyttöön. Vaikuttaako esimerkiksi lapsen tai nuoren kokema onnellisuus tai yleinen hyvinvointi kannabiskokeilujen mahdollisuuteen? Nuoret kasvavat hyvin erilaisissa perheissä, kuten yksinhuoltaja- tai ydinperheissä, lasten- ja nuorisokodeissa sekä sijaisperheissä. Jotkut nuoret kokevat myös vanhempien eron lapsuudessa ja kiinnostaisi tietää, onko vuoroviikoittain kummankin vanhemman luona asuvalla nuorella suurempi riski päätyä kokeilemaan kannabista. Olisi hyvä myös saada lisää tietoa, vaikuttaako lapsuudessa tai nuoruudessa läpikäyty traumaattinen kokemus esimerkiksi henkinen tai fyysinen väkivalta, vanhempien päihdetausta, koulukiusaaminen, seksuaalinen hyväksikäyttö tai läheisen kuolema kannabiksen käytön aloittamiselle. Turvallisen kasvuympäristön, niin henkisen kuin fyysisenkin, luominen lapselle on erityisen tärkeää, sillä useat aikuisuuden ongelmat kumpuavat lapsuudesta saakka. Valitettavasti tämä ei aina ole mahdollista ja erilaiset ongelmat esimerkiksi kannabisriippuvuus, saattaa jatkua koko elämän.

Lisätutkimusten avulla perheen sisäisiin ongelmiin voitaisiin puuttua entistä tehokkaammin jo ennen, kuin ne vaikuttavat negatiivisesti nuoriin. Suurin osa nuorista ei uskalla keskustella kannabiksesta vanhempien tai muiden aikuisten kanssa. Nuoret pelkäävät, että vanhemmat eivät ymmärrä heidän päätöksiään tai näe tilannetta samalla tavalla. Perheessä saattaa olla ongelmana sulkeutuneisuus, asioista puhumattomuus tai nuorelle ei ole asetettu selkeitä rajoja, mikä voi johtaa nuoren kiintymyssuhteen muuttumisen vältteleväksi. Mielestämme nuorten kannabiskokeiluja voidaan ehkäistä tehokkaammin, kun saadaan lisää uutta tietoa kannabiskokeiluihin johtavista syistä ja reiteistä, ja siten niihin osattaisiin paremmin puuttua nuoren ymmärtämällä tavalla. Vanhemmat ja koulun henkilökunta ovat suurimmat tukipilarit nuoren elämässä, jonka takia erityisesti heidän tulisi osata nähdä asiat nuorten näkökulmasta.

Tämä opinnäytetyö kokosi yhteen kattavan perustietopaketin, jota hyödyntäen vanhemmat, hoitohenkilökunta sekä opettajat ovat tietoisia yleisimmistä syistä, mitkä johtavat nuorten kannabiskokeiluihin ja satunnaiseen tai säännölliseen käyttöön. Opinnäytetyön tekemisestä saadun tiedon avulla saimme hyvän lähtökohdan toimia esimerkiksi nuorten mielenterveyspuolella. Kannabiksen käytön yleistyttyä ja saatavuuden helpotuttua tulemme todennäköisesti törmäämään kannabista käyttäviin ihmisiin myös muilla hoitotyön osaamisalueilla. Sairaanhoidajan työ vaatii hyviä tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitoja sekä ymmärrystä etenkin mielenterveyspotilaita kohtaan, joita opittiin tämän opinnäytetyön kautta.

Lähteet

Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset, 8-10. [Viitattu 02.10.2021]

<http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>

Arponen, A.; Brummer-Korvenkontio, H.; Gunnar, T.; Impinen, A.; Jääskeläinen, M.; Kailanto, S.; Kankaanpää, A.; Karjalainen, K.; Knuuti, U.; Konttinen, H.; Kotovirta, E.; Kriikku, P.; Kuoppasalmi, K.; Kuussaari, K.; Leskinen, J.; Markkula, J.; Ojanperä, I.; Partanen, A.; Perälä, R.; Rönkä, S. & Viskari, I. 2020. Huuometilanne Suomessa 2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 20.05.2021]

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140710/URN_ISBN_978-952-343-576-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Canadian Institute for Substance Use Research. 2018. Cannabis use and youth: A parent's guide. [Viitattu 05.09.2021]

<https://www.heretohelp.bc.ca/workbook/cannabis-use-and-youth-a-parents-guide>

Diaz-Meneses, G.; Beerli-Palacio, A. & Martin-Santana, JD. 2018. Is youth cannabis smoking related to types, intensities and varieties of leisure activities and values? American psychological association. [Viitattu 16.05.2021]

<https://psycnet.apa.org/record/2019-02786-005>

EHYT ry. 2021a. Kannabis. [Viitattu 15.04.2021]

<https://ehyt.fi/paihde-peli-info/huumeet/kannabis/>

EHYT ry. 2021b. Mitä jos oma lapsi käyttää kannabista? [Viitattu 15.04.2021]

<https://ehyt.fi/paihde-peli-info/tukea-eri-elamantilanteisiin/mita-jos-oma-lapsi-kayttaa-kannabista/>

Feingold, D. & Weinstein, A. 2021. Cannabis and Depression. Adv Exp Med Biol, 1264:67-80. [Viitattu 19.09.2021]

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33332004/>

Glodosky, NC. & Cuttler, C. 2020. Motives matter: Cannabis use motives moderate the associations between stress and negative affect. *Addict Behav*, 102:106188. [Viitattu 15.10.2021]

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31706141/>

Gobbi, G.; Atkin, T.; Zytynski, T.; Wang, S.; Askari, S.; Boruff, J.; Ware, M.; Marmorstein, N.; Cipriani, A.; Dendukuri, N. & Mayo, N. 2019. Association of Cannabis Use in Adolescence and Risk of Depression, Anxiety, and Suicidality in Young Adulthood. *Jama Psychiatry*, 76(4):426-434 [Viitattu 16.05.2021]

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6450286/>

Goldstein, AL.; Shifrin, A.; Katz, JL.; Lu, LK. & Kofler, D. 2021. Exploring the Relationship Between ADHD Symptoms and Daily Cannabis Consequences in Emerging Adulthood: The role of cannabis motives. [Viitattu 27.10.21]

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33823970/>

Hakkarainen, P.; Kaprio, J.; Pirkola, S.; Seppälä, T.; Soikkeli, M. & Suvisaari, J. 2014. Kannabis ja terveys. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos – Tutkimuksesta tiiviisti, 17/2014. [Viitattu 10.04.2021]

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116243/Kannabis_ja_terveys_taitto_korjattu_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hakkarainen, P. & Karjalainen, K. 2017. Pilvee, pilvee - Kannabiksen käyttötavat, käyttäjät ja poliittiset mielipiteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 82:1.[Viitattu 06.04.2021]

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131949/YP1701_Hakkarainen%26Karjalainen.pdf?seq

Haravuori, H. & Raitasalo, K. 2017. Nuorison päihteidenkäytön trendit 2000-luvulla. *Lääkärilehti* 34/2017 vsk 72, 1782-1789. [Viitattu 25.05.2021]

<https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.turkuamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/nuorison-paihteidenkayton-trendit-2000-luvulla/>

Hathaway, A.; Mostaghim, A.; Kolar, K.; Erickson, PG. & Osborne, G. 2016. A nuanced view of normalisation: Attitudes of cannabis non-users in a study of undergraduate students at three Canadian universities. *Drugs: Education, Prevention & Policy*, Vol. 23, Issue 3. [Viitattu 09.06.2021]

<https://web-p-ebsscohost-com.ezproxy.turkuamk.fi/ehost/detail/detail?vid=3&sid=c8ac30f8-8d00-4b43->

[a5d5-7e4c380bc009%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d - AN=116263769&db=ccm](https://a5d5-7e4c380bc009%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d-AN=116263769&db=ccm)

Helsingin yliopisto. 2021. Mitä ovat vilppi ja plagiointi? [Viitattu 10.10.2021]

<https://studies.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/mita-ovat-vilppi-ja-plagiointi>

Hermanson, E. & Sajaniemi, N. 2018. Nuoruuden kehitys - mitä tapahtuu pinnan alla? Duodecim, 134:843-9 [Viitattu 16.04.2021]

<https://www-terveysportti-fi.ezproxy.turkuamk.fi/xmedia/duo/duo14286.pdf>

Kaarre, O. n.d. Nuoret aivot ja kannabis-luonnontuotteella chillailua vai endokannabinoidijärjestelmän tuhoamista? [Viitattu 29.04.2021]

<https://bin.yhdistysavain.fi/1587734/3gDusx5aob0K2g5l6Cit0VJF83/Nuoret%20aivot%20ja%20kannabis%20Kaarre.pdf>

Kannabiksen aiheuttamat terveyshaitat. Käypä hoito -työryhmä Huumeongelmaisen hoito. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2018. [Viitattu 15.10.2021]

<https://www.kaypahoito.fi/nix01881>

Karjalainen, K.; Hakkarainen, P. & Raitasalo, K. 2019. Nuorten huumeiden käyttö - Tarkastelussa alaikäiset ja täysi-ikäiset nuoret. Yhteiskuntapolitiikka, 84:3. [Viitattu 04.05.2021]

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138274/YP1903_Karjalainenym.pdf

Karjalainen, K.; Savonen, J. & Hakkarainen, P. 2016. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet – Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 25.05.2021]

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130530/URN_ISBN_978-952-302-632-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Knaappila, N.; Kosola, S. & Kaltiala, R. 2021. Nuorten ongelmakäyttäminen vähenee mutta ongelmat kasautuvat. Lääkärilehti, 16/2021 vsk 76. [Viitattu 15.05.21]

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/333190/SLL162021_998.pdf?sequence=1

Knaappila, N.; Marttunen, M.; Fröjd, S.; Lindberg, N. & Kaltiala, R. 2020. Changes in cannabis use according to socioeconomic status among

Finnish adolescents from 2000 to 2015. Journal of Cannabis Research 2, 44. [Viitattu 15.05.2021]

<https://j cannabisresearch.biomedcentral.com/articles/10.1186/s42238-020-00052-y>

Kolliakou, A.; Ismail, K. & Atakan, Z. 2012. Why do psychotic patients use cannabis? Case series. Curr Pharm Des, 2012;18(32):4950-9. [Viitattu 10.10.2021]

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22716144/>

Kosola, S.; Niemelä, E. & Niemelä, S. 2018. Päihdekokeilut – normaalia nuoruutta vai alkava häiriö? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim, 134(8):865-72. [Viitattu 19.09.2021]

<https://www.duodecimlehti.fi/duo14288>

Lohmann, RC. 2021. 5 Reason teens use marijuana. American addiction centers. [Viitattu 15.10.21]

<https://rehabs.com/pro-talk/5-reasons-teens-use-marijuana/>

Lounais-Suomen Syöpäyhdistys. n.d. Terveiden edistäminen nuorten arjessa. Projektisuunnitelma. [Viitattu 10.09.2021]

<https://www.lounais-suomensyopayhdistys.fi/neuvonta-ja-tuki/niko/>

Lounais-Suomen Syöpäyhdistys. 2021. Terveiden edistäminen nuorten arjessa. Projektisuunnitelma. [Viitattu 10.09.2021]

<https://www.hymyahuuleen.fi/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2021. Nuoren aivojen kehitys. [Viitattu 10.09.2021]

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/nuoren-aivojen-kehitys/>

Murrosikä: Duodecim 2016. Lääketieteen sanasto. Terveyskirjasto oppiportti. [Viitattu 10.09.2021]

<https://www.terveyskirjasto.fi/ltt02194>

Mustonen, A.; Miettunen, J.; Laine, P. & Niemelä, S. 2019. Nuorten kannabiksen käyttö, aivojen kehitys ja psykiatriset häiriöt. Lääkärilehti, 33/2019 vsk 74, 1733-1737 [Viitattu 06.04.2021]

<https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.turkuamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/nuorten-kannabiksen-kaytto-aivojen-kehitys-ja-psykiatriset-hairiot/>

Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.12.2016. [Viitattu 15.05.2021]

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Pape, H.; Rossow, I. & Storz, EE. 2009. Under double influence: Assessment of simultaneous alcohol and cannabis use in general youth populations. Drug and Alcohol Dependence Vol. 101, Issues 1-2, 69-73. [Viitattu 13.06.2021]

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0376871608003876>

Pihlainen, K.; Leinonen, ES.; Näveri, L.; Pellas, K. & Koski, S. 2020. Lääkeviranomaisen ja kannabis. Lääketietoa Fimeasta, 1-2/2020. [Viitattu 29.04.2021]

https://sic.fimea.fi/arkisto/2020/1-2_2020/ajankohtaista-fimeasta/laakeviranomaisen-ja-kannabis

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 28.03.2021]

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Sairanen, S. 2019. Kannabis (marihuana ja hasis). Päihdelinkki. [Viitattu 15.05.21]

<https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/kannabis-marihuana-ja-hasis>

Salakari, M. 2020. Systemoitu kirjallisuuskatsaus tiedon tuottamisen menetelmänä. [Viitattu 22.03.2021]

https://tohtori.turkuamk.fi/uploads/2020/04/92b18b03-kirjallisuuskatsaus_20.4.20.pdf

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasan yliopisto, 6-7. [Viitattu 22.03.2021]

https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Sarre, K. 2018. 15–16-vuotiaiden nuorten alkoholinkäytön ja tupakoinnin yhteys vuosina 2002–2003 17–18- vuotiaiden nuorten hasiksen käyttöön vuosina 2004–2005. Tampereen yliopisto. [Viitattu 09.06.2021]

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103976/1530615074.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sojakka, M. 2017. Yhteiskunnallinen osallistuminen sekä osallisuuden kokemukset kannabiksen käyttäjien keskuudessa. Itä-Suomen yliopisto. [Viitattu 09.06.2021]

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/18175/urn_nbn_fi_uef-20170601.pdf?sequence=-1

Talvitie, M. 2016. Nuorten kokemuksia kannabiksen käytöstä. Tampereen yliopisto. [Viitattu 06.04.2021]

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99116/gradu07313.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Kannabiksen käyttö Suomessa. [Viitattu 06.04.2021]

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/huumeet/kannabis/kannabiksen-kaytto-suomessa>

Tervonen, AM. 2016. Pahoinvoinnin turruttamista, seuran kaipuuta ja ihanteellista yksilön autonomiaa - Työttömyysaikaisen päihteiden käytön ja työpajatoiminnan merkitykset työttömien nuorten haastattelukertomuksissa. Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 12.06.2021]

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/52952/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201702021353.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. [Viitattu 10.04.2021]

https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. [Viitattu 20.03.2021]

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/EETTISET_PERIAATTEET_TENKIN_HYV%3C%84KSYM%3C%84_LUONNOS_7.5..pdf

van der Pol, P.; Liebrechts, N.; de Graaf, R.; Korf, DJ.; van den Brink, W. & van Laar, M. 2013. Predicting the transition from frequent cannabis use to cannabis dependence: a three- year prospective study. Drug Alcohol Depend, 1;133(2):352-9. [Viitattu 15.10.21]

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23886472/>

Vaucher, J.; Keating, B.J.; Lasserre, AM.; Gan, W.; Lyall, DM.; Ward, J.; Smith, DJ.; Pell, JP.; Sattar, N.; Paré, G. & Holmes, MV. 2018. Cannabis use and risk of schizophrenia: a Mendelian randomization study. *Mol Psychiatry* [Viitattu 20.09.2021]

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28115737/>

Vermont Department of Health. 2020. Cannabis and youth. [Viitattu 16.05.2021]

<https://www.healthvermont.gov/alcohol-drugs/lets-talk-cannabis/cannabis-and-youth>

Wong, V. & Briggs, A. 2016. Cannabis use: What is the school's role? *J Pain Manage* 2016;9(4):427-434. [Viitattu 20.05.2021]

<https://web-p-ebsochost-com.ezproxy.turkuamk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=7290a1c8-7799-4c51-acf2-bb3fd1955e1a%40redis>